

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 20 (9115)

28 МАЙ

2026 йыл

КИШИ ЮМА

КУРАЛ АЙЫ

1931-нши йылдан алып шыгады

БАЙРАМ

1-нши июнь – Балаларды коршалав Халклар ара куъни

Гульфира БЕКМУРАТОВА

Юрегимнинъ кишкенекей озегеи

Айтар эдим «кишкенекей маълек» деп,
Такыйкага токтатпайды ланъкасын.
Айтар эдим «кишкенекей аълек» деп,
Тек ювырып келип оъбе абасын.

Айтар эдим «балдай таътли бебем» деп,
Балишыбынлар таласа деп коркаман.

Айтар эдим «ланъкасыннан бездим» деп,
Узак кетсем, сагынышка толамаи.

Айтар эдим «сен тынълавсыз аълет» деп,
Кызыксынып тынъламаса эртеги.
Мен айтаман «аър дайым да даълет бол,
Юрегимнинъ кишкенекей озегеи».

Ногай районынынъ сыйлы яшавшылары!

Ак юректен сизди аълетмет байрамы – Балаларды коршалав Халклар ара куъни мен кутлаймыз.

Яйдынъ биринши куъни дайым да айырым ярк пан, суййинши эм занъыраган куълки мен бийленген. Бу куън бизде бар энъ бас эм бааланып болмайтаган – бизим балаларымызга багысланады. Ол – биз бирге олардынъ наъсипли балалыгынынъ маънелиги, олардынъ суййимге, оз акында бизим каър шегуъвимизге, кавыфсызлыкка эм туърли як оърленуъвге ыхтыярлары акында соъйлентаган куън.

Бизим кишкей яшавшылар конкурсларда, ярысларда, олимпиадаларда, туган районы атыннан ортакшылап, йогары сырагыларга эм савгаларга етисуъв мен ногай халкынынъ атын айттырадылар. Бизим борыш – олардынъ ымтылысларын яклав, оърнерин оърлендируъв, талаплыгын тийисли йолга онълав.

Бу байрам куънинде балаларга баъри ийгиликлерди йораймыз: яй каникуллар мезгилинде кызыклы тыншаювды, ата-аналар эм тенълерин мен аълесуъв суййиншин, янъы ашылувларга етискенди эм яркын, мутылмастай сейирсинуъв коънйилликти йораймыз. Баъри балалык мыратлар яшавга шыгарылсын, а ювыклары балалары акында каър шегуъви мен, оларды суййимликке бийлетсинлер.

«Ногайский район» МР администрациясынынъ
аъкимбасы **Д.ЭСИРГЕПОВ.**
«Ногайский район» МР Депутатлар Йыйынынъ
председатели **А.МЕНЛАСАНОВ.**

Аявлы балалар эм сыйлы ясуйкенлер!

Ак юректен сизди Балаларды коршалав Халклар ара куъни мен кутлайман.

Яздынъ биринши куънинде биз аъдетинше Балаларды коршалав Халклар ара куънин – балалыктынъ, суййиншитинъ, сенимликтинъ байрамын белгилеймиз. Бизим окушылар ушин ол яй каникулларынынъ басланувы – кызыклы, яркын озгерислер мен бийленген заманы.

1-нши июнь бизге, ясуйкенлерге, яс неси акында дайымлык каър шегуъвдинъ, баладынъ ыхтыярларын тутувдынъ эм сыйлавдынъ, оъсип келеяткан граждандлардынъ келеектегиси ушин бизим яваплылыгымыздынъ кайдай уйкен маънелиги барынынъ эске салады.

Балалар – бизим байлыгымыз. Олар ушин биз яшаймыз эм кыйын саламыз, планлар курамыз, наъсипли яшавга сенемиз.

Балалар ман куллык этуъвге озин багысланган баърисине де – уйкен савбол!

Айырым разылык соъзлеримди каратаман ата-аналар суййими эм артык эс каратувы ман бийленген балалар бар аъллерге, оз акылыгы ман балаларды кыйынлыклардан саклайтаган, танълыкка эм дурыслыкка ынанмага уйрететеган бизим атайтетейлерге.

Берк ден савлык сизге, онъайлык эм бир-биринъиз ара анълавлык болганды йорайман. А бизим авылымыздынъ кишкей яшавшыларына – мутылмастай, завыклы яй шагын, янъы досларды эм ашылувларды!

«село Терекли-Мектеб» СП МО
аъкимбасы **М.КУЛУНЧАКОВ.**

НОГАЙ БАСПА ШЫГАРМАСЫ

«Шоъл тавысы» республикалык газетасынынъ сыйлы окувшылары!

«Шоъл тавысы» газетамызга язылув иси барады

Газета редакциясы 2026-нши йылдынъ 2-нши ярим йылына газетамызга язылув иси басланганы акында билдиреди.

Язылув баалары: Россия почта боъликлеринде (индекси ПБ 430) ярим йылга – 427 маънет 14 каъпик.

Редакциядан ярим йылга – 168 маънет.

Дагестан Республикасында баспанатаган ногай тилиндеги бир газетамызды колтыклав, сога язылув – аър бир ногай миллетли аъдемнинъ киели борышы!

РЕФОРМА

Дагестан етекшисининъ указына коьре

Дагестан Республикасынынъ акимбасынынъ куллыгын кесек заманга юритувчи Федор Шукин Информациа эм баспа агентствосын, солай ок Предпринимательство эм инвестициялар бойынша агентствосын тайдырув акында указга кол басты. Олардынъ борышлары эки министерстволарга берилген.

Документ Дагестаннынъ правовой информациясыннынъ официаллык порталында баспаланган. Соны ман, республикада толтырувшы власть органларыннынъ янъыртылган структурасы токтастырылган.

2026-ншы йылдынъ 22-нши май куьниннен алып Дагестанда Цифровой оьрленуьв, информация эм баспа министерствосы аьрекет этеди. Ол регион етекшисининъ республика оькиметининъ структурасын туьрлентуьв сырагысында туьзилген. Янъы структурага тайдырылган Информациа эм баспа агентствосынынъ ис борышлары коьширилген. Министерстводынъ борышлары арасында – цифровой оьрленуьв, патшалык эм муниципал-

лык буйымларын цифровизациялау тармагында патшалык политикасын яшавга шыгаруьв, информационлык кавыфсызлыкты канагатлау, солай ок медиа-тармагы ман эм баспалау аьрекетин мен басшылау.

Соны ман, эндигиси ДР-нынъ Цифровой оьрленуьв, информация эм баспа министерствосына коьлемлик информация амаллары ман биргелес аьрекет этуьв соравлары коьшеди.

ДР-нынъ Экономика эм территориаллык оьрленуьв министерствосы Предпринимательство эм инвестициялар бойынша агентствосын оьз тергеви астына алады.

Дагестан Республика Оькиметине бир ай болжалында реформа ман байланыслы уйгынлау, финанс, муьлк эм баска соравларды шешуьв, солай ок тийисли законодательствога керекли туьрленислер киргистуьв тапшырмасы берилген.

Дагестаннынъ толтырувшы власть органларыннынъ янъыртылган структурасына, айырым айтканда, 20 министерстволар, бес комитетлер эм баска власть органлары киреди.

РЕСПУБЛИКА БОЙЫНША

Йогары дережели делегация – шоьл еринде

ДР-нынъ коьлик эм йол хозяйство министрининъ тапшырмасы бойынша Ногай район еринде йогары республикалык дережели делегациясы болып кетти: республикадынъ коьлик эм йол хозяйство министрининъ биринши орынбасары Темирлан Аджиев, «Дагавтодор» ГКУ етекшиси Рустам Закариев, онынъ орынбасары Замир Умаханов эм

«PCY» АО етекшиси Гимбат Гимбагов.

Сол делегациядынъ бизге келуьвининъ басмырады – алдын ерли властинде тынышсызлануьв тувдыратаган республикалык маьнели автойолларды коьзлери мен коьруьв.

Конакларды «Ногайский район» МР администрациясынынъ акимбасы Джамалутдин Эсиргепов, «Ногайский район»

МР Депутатлар Йыйыныннынъ председатели Алибек Менласанов, район акимбасынынъ орынбасары Рашид Шангереев, «Ногайское PCY» АО филиалыннынъ директоры Джамбулат Караев, солай ок авыл поселениелер акимбаслары эм ерли организациялар ваькиллери хош коьрип йолыктылар.

Ис куьни район адми-

нистрациясында кенъес озгаруьвдан басланды. Джамалутдин Эсиргеповтынъ басшылыгы астында бас орында турган маьселелер ортага салынып ойланылды: йоллардынъ энъ маьселели учасоклары айырылып белгиленди, ызгы айларда яшавшылардан йоллар аьли мен байланыста шагынуьвлар статистикасы каралды, йолларды ремонтлау уьшин баслапкы этилимге керекли ислер кадерине эм ремонтлау шыгарылау карыжга баа берилди. Капиталлык ярастыруьв ислер озгаруьвда туьрли ведомстволардынъ биргелес аьрекетлер соравларына айырым эс каратылды.

Кенъестен сонъ делегация районимыздынъ авыллары – Карасу, Кумли, Червленные Буруны, Бораншы, Карагас, Уьйсалган эм Куьнбатарды айланып шыкты. Аьр авылда делегация ерли яшавшылар ман йолыгысты, йоллардынъ аьллери акында оларды эситуьв уьшин.

Район администрациясынынъ пресс-службасы.

КУТЛАВЛАР

Уллы мусылман байрамы

Ногай районнынъ сыйлы яшавшылары!

Район администрациясы атыннан сизди ак юректен ислам дининде энъ маьнели эм сыйлы куьнлердинъ бириси – Курман-байрамы ман кутлаймыз.

Бу киели куьн бизге йогары анъ-акыл баалыкларды эске салады: танълык, языксынуьв, ян кенълиги эм ювыклар акында каьр шегуьв. Курман-байрамынынъ аьдет-йорыклары аьел байланысларын беркитеди,

«Ногайский район» МР администрациясынынъ акимбасы Д.ЭСИРГЕПОВ.

«Ногайский район» МР Депутатлар Йыйыныннынъ председатели А.МЕНЛАСАНОВ.

бизди керексингенди колтыклап, суьйиниш пен боьлицип уьйретеди.

Бу ярык байрам куьнинде сизге эм сизинъ аьллеринъизге берк ден савлыкты, аьр уьйде онъайлык эм мол берекетлик болганды йораймыз.

Курман-байрамы сизинъ уьйлерге суьйиниш, танълык эм янъы сенимлер аькелсин, а ийги ой-токтастарынъыз яшавга шыгарылсын.

Сыйлы Терекли-Мектеб авыл яшавшылары!

Сизди ак юректен Ислам динимиздинъ киели байрамы – Курман ман кутлайман!

Бу куьн мусылман календаринде энъ де маьнели эм оьрметли куьнлердинъ бириси болады. Курман-байрам саваплык эм дурыслык, яваплык эм шыдамлык деген байлыкларга каратылган динге сенуьвшилердинъ ян куватын эм эрклигин шайытлайды.

Бизим элимиздинъ бас байлыгы – ол соннынъ халклары арасында тынышлык эм

«село Терекли-Мектеб» СП МО акимбасы М.КУЛУНЧАКОВ.

макулласуьвлык. Бирлик эм тыпаклыкты – бизим куьшимиз эм баьри куьрылыс баслауларынынъ етимиси.

Бу сондай да ярык, аьдемлерди таза ой-ниетлери эм танъ ислеринде бирлестиретан байрам аьр бир уьйге, аьр аьелге анъламлык, нава, шатлык эм эмишлик аькелсин!

Байрамынъыз хайырлы болсын! Сизге берк ден савлыкты, навсити, тынышлыкты эм яхшылыкты йорайман!

Ассаламу алейкум ва рахматуллахи ва баракату!

Аявлы эм сыйлы Ногай район яшавшылары!

Сизди Кудайымызга бас ювимиьзди, саваплыкты, юмартлыкты эм ювык аьдемлеримиз акында каьр шегуьвимизди билдиретан Курман-байрамы ман исси кутлайман. Бу оьрметли таза куьнлерде миллионлаган мусылманлар оьз карасын Алла-Таалага каратып турганда, мен аьр бир аьелге, аьр бир уьйге тынышлыкты,

Сизди оьрметлеп эм сизге дуа этип:

Ногай район имамлар советининъ председатели Мухтар-хаджи МУСАЕВ.

Оьрметли дин кардашлар эм ердеслер!

Баьри мусылманларга да сыйлы зульхиджа, аьжиликке баратаган ай басланган. Бу айдынъ аты да сол ок кепте «аьжилик бар» деп коьшириледи. Сол киели, куьнадинъ баьри туьрлисине де ябык болган, айдынъ 10-ншы куьни – Курман этуьв байрамы болады.

Бу уллы мусылман байрамы баьринен де оьр сыйлы Алла-Таалага суьйимлиги уьшин эки пайхамбарлар – Ибрахим мен Исмаилдинъ (оларга тынышлык эм оьз-оьзлерин баьтирлерше курманламага ымтылысын эм Оны суьйгенлерге эм Ол кимлерди суьйгенге Кудай-

«Казыят» саваплык фондыннынъ председатели Рашид АККАЗИЕВ.

ымыздынъ ийгилигининъ шет-кырсыз уьйкен оьлшемин коьрсетеди. Ибрахим эм Исмаилдай болып (оларга тынышлык) ким Яратуьвымыз уьшин оьзинде бар болган энъ де баалы затын аямаганга, Кудайымыз оны бу эм дайымлык дуьняларда сансыз коьп яхшылыклар ман савалар! Яратуьвымыз бу эки пайхамбарларды сынап болып, олардынъ Алла уьшин аьдемди курман этпеге аьзирмиз деген ой-ниетин койдырган эм малды курманлау куьнине – Курман-байрамына авыстырган. Бу, уьшын ман да, Алладынъ тек Ибрахим мен Исмаил

(оларга тынышлык) уьшин тувыл, ама сав дуьня аьдемлери уьшин эткен уллы савабы, неге десе сол куьн энъ де яры деген аьдемлер де янъы сойылган малдынъ этин ашамага амал табадылар, байлар болса, оьзлери эткен курманлыкларынынъ аркасы ман Алладынъ савабын казанадылар!

Байрамынъыз хайырлы болсын, аявлы мусылманлар! Алла сизинъ курманлыкларынынъ каьыл этсин эм сизинъ эткен ийгилигиниздинъ сырагысында ер юзинде ашыктан эм баска баьлелерден кыйналган бир аьдем де болмасын!

Баалы ердеслер!

Сизди Ислам дини байрам саваплыктынъ миздинъ ярык эм уллы куьнлери – Курман-байрамы ман кутлайман!

Бу байрам шынты мусылманларды, халкымызды бирлестиреди, аьдемлер ара байланысларды беркитеди, мадарсыз яшайтаганларга коьмек этпеге керектин эске салады. Соны ман бирге Курман-

байрам саваплыктынъ эм аьдем суьверликтинъ, юрек тазалыгынынъ эм танълыктынъ белгилерин ыспатлайды, дин йорыкларына эм аьдетлерине сый этуьвди тербиялайды. Сизге ден савлыкты эм ян паракатлыкты, уьйлеринъизде йьлуьвлык эм онъайлыкты, дуьняда тынышлык, эмишлик болсын деп йорайман!

ДР Халк Йыйыныннынъ депутаты М.АВЕЗОВ.

СВО КАТНАСУВШЫЛАРЫ

Экеви де орденлер мен савгаланган

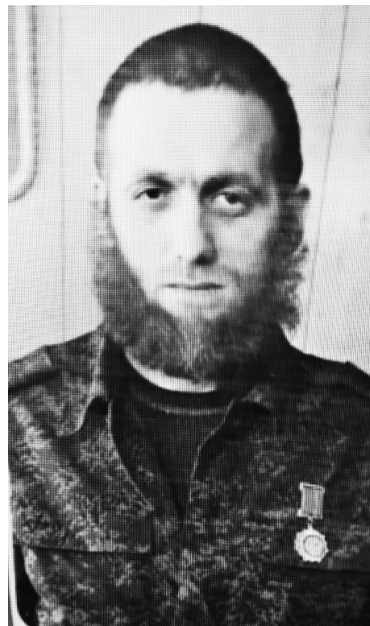
Согыс спецоперациясынынъ 5-нши йылы юритилип турады. Бу йылды элимиздинъ Президенти Владимир Путин Россия халкларынынъ бирлик йылы деп белгилеген. Соны ман байланыста, оьз ногай йигитлеримизден баска болып, Ногай районымыздынъ Шумлелик авылында яшайтаган кардаш даргин миллетли вакиллерининъ акында да арада язаман.

Бизим «Шоьл тавысы» республикалык газетамыздынъ редакциясында ай сайын ыткерилетаган СВО катнасувшылары ман йолыгысларда кеделер СВО ортакшылары баъри де бирбирине тенъ, эш ким де биревди де миллети бойынша айырмайды, аьскершилер тувган агалар эм инилер кимик бир-бириси мен татым дейдилер. Тап сол кепте Улы Аталык согысы йылларында да болган, мунда да орыс аьскершининъ каны дав майдамында татардыкы, умдурттыкы, ногайдыкы, кабаргыдыкы, якуттыкы эм баскалардыкы ман катыскан. Ол кайсы заманда да солай болган эм болак, неге десе баърисининъ де артында бир ортак Элимиз – Россия.

СВО басланган заманнан алып Шумлелик авылыннан эки агалы-

инилидинъ балалары: Али Магомедович пен Али Багомаевич Хаттаевлер де сонынъ белсен катнасувшылары боладылар. Эки кардашлар да мунда тувып оьскенлер. Али Магомедович, ол 1981-нши йыл тувган, буьгуьнлерде штурм ротасынынъ командири эсабында Херсон областинде согысады. Белгилеп озув керегеди, ол кадр офицери тувыл, ама озининъ йигерлиги эм эрлиги мен аьскер боьликтинъ командованиясининъ сондай йогары сениминъ казанган. Дав борышларын толтырып турган заманында данькык коьрсеткени уьшин «Эрлик» ордени мен савгаланган.

Онынъ иниси Али Багомаевич, ол 1987-нши йыл тувган, «Ахмат» деген оьз эркли аьскер куьбининъ агзасы, Донецк Халк Республикасын укронацистлерден босатув

ниет пен юритилген согыс операцияларында ортакшылык эткен. Аьлиги заманда ол яраланган (онинъ шаркы 60 процентке куьйген) эм Донецк каладагы госпитальде эмленеди. Былтыр оны «Дагестан Республикасы алдында етимислери уьшин» деген

орден мен савгаладылар. Али Багомаевичке бу йогары савгады ол замандагы Дагестан Аькимбасы Сергей Меликов озининъ ис кабинетинде тапшырган. Шумлелик орта мектебининъ директору Омаргаджи Шахбановтынъ айтувы ман, сол ок куьн оны ман бирге «Эрлик» орденин (уьшинши кере) генерал-майор, Россия Баьтири, «Ахмат» оьз эркли аьскер куьбининъ командири Апти Алаудинов те алган. Омаргаджи Шахбанов солай ок эки агалы-инили Хаттаевлер онынъ ювыклары боладылар деп билдиреди. Олар экеви де мектебте оьзлерине тапшырылган борышлар уьшин яваплы, спортты бек суйгенлер эм соны ман белсен каьр шеккенлер, оьз халкынынъ, республикадынъ эм Тувган Элининъ уйкен патриотлары болганлар. Сол себептен биревге де тамаша тувыл олар экеви де буьгуьнлерде Аталыгымыздынъ бакгысы шешилип турган дав майданында согысып турганына.

М.-А.ХАНОВ.

Суьвретте: А.Хаммаев.

Эр кисидинъ аьрекети

Дагестан Республикасынынъ Ногай районынынъ Терекли-Мектеб авылы, Федоровский, Чита, Ростов... Мен аьли келтиретаган географиялык топонимлер бир аьдемнинъ бакгысы ман байланыслы да болады.

Бу куьнлерде ол йигит – эли алдында яваплыкты алып, озининъ йиги патриотлык тербиясын коьрсетип, Аталыкка шапкан явдынъ алдын бувувга турган эр киси.

«Шоьл тавысы» республикалык газетамыздынъ бетлеринде согыс спецоперациясы, сонда катнасаган ердеслеримиз акында аьр кезекли номеринде язады десек, ялган тувыл: олардынъ йигитликери, алатаган савгалары, сав-эсен уйлерине кайтып келгенлер мен йолыгыслар бизди бовтен де суйинтедилер эм биз олар ман оьктемиз... Меним аьлиги хабарым яс йигит Азамат Адильхан увылы Ваисов акында, ол яс болса да, бас деген йигитлер саныннан болады, онынъ аты Россия тарихине киргенлер арасында.

Азамат бала шагыннан алып, ногай миллетининъ йиги аьдетлери тугулуьды коьрип келген. Айтып озайым, ногайымда йиги аьдетлер аз тувыл, миллетининъ йигерли баьтир касиети Алтын Ордадынъ заманларынан алып белгили болып келеди, тарихти билген инсан мени мен эрислесуьвге де шыкпас, не шаклы палванлардынъ атлары бесалты оьмирлер артта белгили болган болса да, бу куьнлерге товары болып еткенлер...

Азамат – йырма ясына янъы толган йигит. Тувган ери – Ногай районымыздынъ Терекли-Мектеб авылы, мунда кишкей бала шагы да басланды, мектебке де мунда барды, билим дуныясына биринши аьыт, биринши аьрип, сан... баьриси де кызыклы эди.

Собьтип, шоьллигимиздинъ яркыраган куьн коьзи астында басланды Азаматка окув йыллары, сонъында, алган билимди элдинъ сырт якларынынъ бираз каты шартларында кулланмага тувсти, ол аьели мен Ханты-Мансийский автономлы округына коьшип кетеди. Шоьлликти орманлык эм кара нап авыстырады...

Сургут районынынъ Федоровский поселогында да Азамат, терен билимин коьрсетип, мектебти уьстинликке окып битирди. Шоьлден коьшип барган эр балага янъы ерде ерлесуьв коьп кыйынлык аькелмеди, онынъ каты касиети коьмекши болды ога, дослар да тез

тапты, мектеб окув сабакларынан технический ягы болганлар оны куьшли аьвликтирдилер.

Мектебтен сонъ, Азамат заманын босына йибермеди, ол Сургут каласындагы экономика, етекшилев эм право институтында «тармакы администратор» специальности бойынша кеспи алады. Биринши караска, онынъ алган кеспи дав майданнан, ер казбаларда яшавдан айкал узак, ама заман бизге баска затты коьрсетип келеди, аьлиги яшавда, янъы технологиялар заманы да, армиядынъ тактикалык уьстинликлеринде негизли орында цифровой технологиялар, соны ман байланыслы кеспилер боладылар.

2025-нши йылда Азамат кеспили специалист болып шыкты, алдында ИТ-тармагында гражданлык карьера деп ойланды, ама бактыдынъ буйырганы бар, онынъ – Эли алдында эр борышымды толтыраман, – деген карары, савлай яшавын туьрлендирди...

Сол ок йылдынъ язында Азамат аьскерлик службасын баслады: уьстинде аьскер кийими, колында савыт, артта – тынышлы яшав, алдыда – Забайкалье, Чита каласынынъ бир аьскерлик боьлигинде кызмет кылады.

Аьскер яшавы енйиллерден тувыл деп коьп кере эситкенмиз, ама Азаматка бу ерде кыйын

болды деп айтып болмаймыз, онынъ нызамлыгына косылган техникалык илмилер яктан билими ога етекшилер ягыннан тез аьырай, сый казанувды аькелди. Ол сол белгили болган, баьри аьскершилер де оьгетаган «учебкандан» сонъ, Ростов областининъ япсарларына йибериледи. Сонда ол коьп затты оьз коьзи мен де коьрди эм «Элиме яв шапканда, мен шеттен карап туьрып, болмаякпан» деп карар алады – Россия Федерациясынынъ Коршалав министрствосы ман контрактлы ис аьрекетке кол басады.

Аьлиги заманларда Азамат Санкт-Петербург каласындагы аьскерли академиясына окумага йиберилген. Мунда Азамат аьскерлик материал-техникалык канагатлав бойынша билимин беркитеди. Аьр кайсымызга да белгили болганлай, ол окумага барган окув ошагы аьскершилик тармагын баьри керекли затлар ман канагатлавы кузница болады.

Онынъ алдынгы алган кесписин эсапка алып, аьлиги заманда бардыратаганы онынъ билимине тек билим косяк эм, согыс спецоперациясы баратаган заманда тыловой эм логистикалык тармакларда соларды уьстинликке кулланувга амал да берек.

Аьлиги заманда Азаматтынъ ата-анасы элдинъ сырт якларында яшайдылар, ама тамырын мутпайдылар, йиги аьел аьдетлерин де тутайдылар.

Бизим халкымызда салдарлы маьнеси болган айтувлар, такпаklar бек коьп, солардынъ бириси – «Шынты эр йигит – мага калай кыйын, авыр, – деп айтпас, ол: «Яв кайда», – деп сорар.

Озининъ бу йигерли аьыты ман Азамат та сол айтувдынъ акыйкатлыгын ыспатлайды.

Уьстине кийген аьскерши кийими эм Элин коршалав ога тек соьзлер тувыл... Мен ердесиме тек ден савлыкты, юрген ерде тынышлыкты йорайман, а уьстинликке ол оьзи етер, мен шекленмеймен.

Бу куьнлерде оьктемсиймиз сондай йигитлер халкымызда болганына, мактанамыз, олар йогары патшалык разылыкка етселер, омырав белгилерге тийисли болсалар. Азамат Адильхан увылынынъ йиги атын аьли де эситермиз...

ГАЛИМА КУРГАНОВА.

Суьвретте: А.Ваисов.

СТАНЬ ОПЕРАТОРОМ БЛА

- СПЕЦИАЛЬНЫЙ КОНТРАКТ;
- СЛУЖБА ТОЛЬКО В БЛА;
- ВЫПЛАТЫ ЗА УНИЧТОЖЕНИЕ ТЕХНИКИ ПРОТИВНИКА

СИЛА В ТЕХНОЛОГИЯХ
ПОБЕДА В НАШИХ РУКАХ

ВЫПЛАТЫ ЗА УНИЧТОЖЕНИЕ ТЕХНИКИ ПРОТИВНИКА

УНИЧТОЖЕНИЕ ТАНКА «АБРАМС», «ЛЕОПАРД», «ЧЕЛЕНДЖЕР» 500 ТЫС. РУБ.

УНИЧТОЖЕНИЕ САМОЛЕТА, ПУ «НИМАРС», «ТОЧКА-У» 300-500 ТЫС. РУБ.

УНИЧТОЖЕНИЕ ПЛАВСРЕДСТВА (ИСХОДЯ ИЗ ВОДОИЗМЕЩЕНИЯ) 30-300 ТЫС. РУБ.

УНИЧТОЖЕНИЕ БМП, БТР, САО 80 ТЫС. РУБ.

УНИЧТОЖЕНИЕ БЛА 5-80 ТЫС. РУБ.

УНИЧТОЖЕНИЕ ПУТЕПРОВОДА, МОСТА, ДАМБЫ, Ж/Д СТАНЦИИ, ПОРТА, ЭКП СКЛАДА 300 ТЫС. РУБ.

ПОБЕДА В НАШИХ РУКАХ
8-989-484-69-95

СЛУЖБА ПО КОНТРАКТУ

НОВЫЕ УСЛОВИЯ

2 млн руб. – от РД через Полк резерва

Единовременная выплата
2,5-2,9 млн Р*

Зарплата
от 210 тыс Р

400 т.р. – РФ, от 100 до 500 т.р. – от муниципалитета

117 фед. номер

Пункт отбора по РД
8 (989) 484-69-95

До 30 июня включительно в Республике Дагестан предусмотрена дополнительная выплата для граждан, заключающих контракт с полком резерва на 1 год и более – военнослужащему выплачивается единовременные денежные выплаты в размере до 2 900 000 руб.:

400 000 руб. – федеральная выплата, 500 000 руб. – региональная выплата, 1 500 000 руб. – региональная выплата (подразделения резерва), от 100 000 до 500 000 руб. – выплаты от городов и муниципальных образований.

Зарплата военнослужащих начинается от 210 тысяч рублей в месяц, от 5 200 000 — итого за год, с учетом единовременных выплат и заработной платы.

Заработная плата – от 210 тысяч рублей в месяц. До 300 тысяч рублей увеличена единовременная выплата добровольцам отряда «Каспий».

Дополнительную информацию можно получить в пункте отбора по Дагестану: 8 (989) 484-69-95.

Карлыгашлар

КОНКУРС КАТНАСУВШЫСЫ

Эмирдинъ енъуввлери коьп болсын

Аьр бир аьдемнинъ мырады болады. Сондай мырат Джанибеков атындагы мектебинъ 2-нши классынынъ окувшысы Эмир Каракаевте де бар. Ол оззининъ элин келеекте ярасык, онъайлы, тынышлы этип коьреди. Бугуьнлерде болса, яс ердесимиз мектебте окуп, берк билим алады. Онынъ суьйикли окув сабаклары – ана эм орыс тили, адабият, окружающий мир. Эмир бек суьеди окумага, янъылыкларды билмеге, уьйренмеге ымтылады, солай ок спорт пан кызыксынады. Ол шатраш эм футбол ойнамага суьеди.

Янъыларда Москва каласында «Меним туган еримнинъ ерли самоуправлениесининъ тарихи» Савлайроссиялык конкурсынынъ очный кезеги оьтти. Эгер заочный кезекке 2886 аьризе 87 субъектлерден тускен болса, аьли 1600 катнасувшылар растылар. Конкурста окувшылар, студентлер, балалардынъ эм оьспирлердинъ ярагувшылыгын оьрлендирув орталыклардан ваькиллер катнастылар. Олар озь кишкей Аталыкларынынъ оьрленувининъ турли йыллары, ерли самоуправлениесининъ маданияты акында хабарладылар. Енъуьвшилерди Союз Уьйининъ Колонный залында савгаладылар. 630 катнасувшылар туьрли номинациялар бойынша – «Ерли самоуправлениесининъ лидерлери», «Бизим муниципаллык туьзилесининъ белгилери», «Ерли самоуправлениесининъ яшавыннан бир куьн», «Эгер мен муниципаллык туьзилесининъ аккимбасы болсам» эм баскалар – енъуьвшилер болдылар. Солардынъ ишинде – Эмир Каракаев (етекши – окутувшысы Гульнара Солтанхан кызы Хозбулатова). Эмир «Эгер мен муниципаллык туьзилесининъ аккимбасы болсам» деген номинация бойынша экинши дережели дипломга тийисли болды. Ол бу конкурса видеоролик аьзирлеген.

– Эмир Каракаев тек ийги белгилерге окыйды, ол белгилли ногоай шаири, аьлими Джалалдин Магомед увьлы Шихмурзаевтинъ немереси болады. 2025-нши йылда «Илмилер оьспирлерди уьйретедилер» Савлайроссиялык конкурсында катнасып, III орынга тийисли болган. Быйыл да ол баргылы орынды алганы – баьримизге де суьйинишли, – деп айтады окутувшысы Г.Хозбулатова окувшысы акында.

Эмирге алдыда аьли де коьп енъуввлер сагынамыз.

Суьврете: Эмир Каракаев окутувшысы ман.

ТАРИХ ОБЪГЕРИСЛЕРИ АКЫНДА ПРОЕКТ

Билими де, талабы да бар окувшы

Аьли йогары технологиялар заманы деп белгиленеди. Коьбисинше, балалар телефонлар ман олтырып, оьзлерине керекли затларды карайдылар. Болса да, бар сондай талаплы, билимге ымтылысы балалар, элимиздинъ, халкымыздынъ тарихи мен кызыксынадылар. Солардынъ бириси – Кадрия атындагы мектебининъ 8-нши «а» классынынъ окувшысы Рашид Акимов.

Янъыларда билимли окувшы «Эскиргенликтинъ болжалы йок» деген проектте катнасып, баргылы биринши орынга тийисли болган. Бу проект СССР-дынъ тынышлы яшавшыларынынъ кайгылы оьзгерислери, Уллы Аталык согысы заманында нацистлердинъ эм олардынъ ярдамшыларынынъ курманлары акында тарих эсин саклавга багысланган. Кадрия атындагы мектебинъ окувшылары Рашид Акимов эм Нурия Сулейманова етекшилери, тарих эм обществоведение окув сабакларынан окутувшысы Фатира Эсенгелди кызы Магомедова ман Минеральные Воды каласында курылган «Фашистлер мен оьлтирилгенлерге» деген

мемориалда болдылар. Бу камырда 11000 аьдем коьмилген. Олар куьнасыз аьдемлер болганлар, фашистлер аямаганлар биревди де. Соны биз мутып болмаймыз.

Окутувшы балалар ман Холокост курманларына салынган мемориалда, орта китапханада болдылар, документлер мен, китаплер мен таныстылар, сол кыянатлыкты коьргенлердинъ эскеруьвлерин тынъладылар, суьвретшилердинъ картиналарын карадылар. Олар Савлайроссиялык согыс-тарих ямагатынынъ ерли боьлигининъ

етекшиси Михаил Борисович Аюпян ман йолгыгьстылар.

Коьп билдируьвлер йьинады оззининъ исине Рашид Акимов. Орта китапханадынъ «краеведение» боьлигининъ етекшиси Елена Афанасьевна Гаркуша бу оьзгестинъ акында толы хабарлады.

Рашид Акимов «Аьжел шунъкыры» деген проекти мен биринши орынга тийисли болды, онынъ исине тийисли баа берилди. ДИРО окув-методикалык эм илми иси бойынша проректоры Ахмед Курбанов енъуьвши-

лерди кутлап, аьлиги ямагата бу проект маьнели экенин белгиледи.

Рашидтинъ атасы Аджинияз Акимов биринши куьнлерден алып СВО еринде яв ман согысады. Ол оьктемсиди атасы ман.

Кадрия атындагы мектебинде Рашид Акимов ийги окыйтаган окувшылардынъ сырасында.

– Рашид – бек танъ бала, ол ясуйкенлерге сый этип, кишкейлерди коршалап, баскаларга коьрим болады. Тек бирге окыйтаган тенълерине тувьл, баскаларга да коьмек этпеге аьзир. Ога сенмеге болады, берилген борышларды ийги этип, ерине еткерип толтырады, мектебте, республикада болатан шараларда катнасады Рашид. Онынъ куьлемсиревни тоьгерекке нур себелегендей, яркы, – деп хабарлайды ийги соьзлер мен окувшыдынъ акында класс етекшиси Марина Ивановна Сорокина.

Рашидтинъ уьстинликлери алдыда деп шекленмеймиз, онынъ аты аьли де айтылар. Окувында, яшав йолында уьстинликлер йораймыз.

Суьврете: Р.Акимов класс етекшиси мен.

САНЛАР ЭМ ФАКТЛАР

Кызыклы билдируьвлер

*Айда аьдемдинъ ызлары бир де таймаяк, неге десе онда ел болмайды.

*Теньиз юлдыздынъ коьзлери аьр бир аягынынъ ушында.

*Аьдем ашык коьзлер мен шуьшкырип болмайды.

*Баспа машинкада баспаланган биринши шыгарма – «Том Соьйердинъ кезинуьвлери».

*Юпитерде алмазлардан ямгыр явады.

*Бака сувды ишпейди, ол кевдеси мен синъдиреди.

*Эгер биз Куьнге автокоьлик пен бир саьатте юз шақырым юрип барган болсак, 170 йылдан этеек эдик. Айга 23 юмадан еткен болар эдик.

АЙВАНЛАР ДУНЫЯСЫНДА

Оьткир тисли алапан

Ол – ясъл, коркынышлы, Оьткир тисли, кавыфлы. Тез ялдайды, юриди, Коркытпага суьеди. Исси ерде яшаган Ким десенъиз, – алапан.

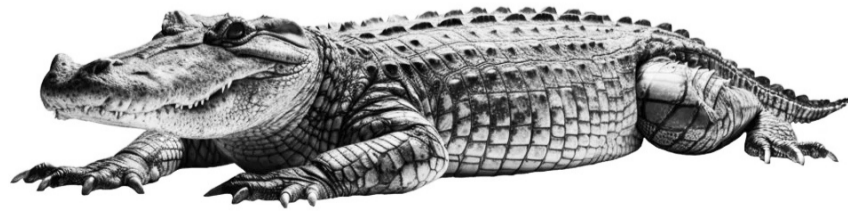
Алапаннан кайсымыз да коркамыз, болса да онынъ акында коьп кызыклы билдируьвлер бар. Сол билдируьвлерге коьре, алапанлар динозаврлар ман бирге яшаган. Куьжырлы тувьл ма, динозаврлар кайзаман да йок болган, алапанлар аьли де бар. Аьлиги айванларды алып карасак, алапанларга ювык деп кусларды айтпага болады. Суьйрелип юруьвшилердинъ арасында алапанды акыллы деп санайдылар. Бу айваннынъ териси берк, озь кебинде алапанлар уьйкен деп белгилендилер. Олардынъ узынлыгы – 6-7 метрге дейим барады, шеккиси бир тонна болады.

Алапанлар таслар ашамага суьедилер, соны олар ас казанын ислетуьв уьшин этедилер. Ас казанда таслар асты уватпага коьмек этедилер. Ала-

паннынъ тислеви айлак куьшли болады. Олар бир коьзин эм авызын ашып уйклайдылар. Аьлимлер сол затты анълатадылар – алапаннынъ ашык авызы кырга йьлуьвды шыгармага амал береди, ашык бир коьзи олардынъ, уйклаганда да, сак экенин коьрсетеди.

Алапаннынъ тислери коьп эм оьткир. Олар ман айван шайнап болмайды, оьткир тислер мен олар баска айванларды ыслайдылар эм бир неше кесекке йьртадылар.

Кырда алапанлар 70-80 йылга дейим яшайдылар, зоопаркларда 100 йылдан да артык яшамага боладылар. Бу айванлардынъ коьзлери каранъада ийги этип коьредилер, сонынъ уьшин олар туьнде кавыфлы анъшылар боладылар. Кишкей алапанлар юмырткадынъ ишинде туьрып, сес бердилер. Соьйтип, олар анасына шыклапа аьзир экенин билдиредилер. Алапанлар терекке минип боладылар, олар озьине ашамага айванлар карайдылар эм куьнтоьсте йьлынадылар.

Балаларды коршалав Халклар ара куьнине багысланган бетти Гульфира БЕКМУРАТОВА аьзирлеген.

Бизди аьдеттеги ортак баалыклар бирлестиреди

Россия Президенти Владимир Путининъ 2025-нши йылдынъ 25-нши декабринде кабыл этилинип алынган указына коьре, 2026-ншы йыл Россия халкларынынъ Бирлик йылы эсабында оьтеек. Сондай ой-маслагатты эл басшысына Миллетлер ара байланыслар советининъ (2025-нши йылдынъ 5-нши ноябринде) Кремльде оьткен кенъесинде Савлай-россиялык казак ямагатынынъ атаманы Виталий Кузнецов билдирген.

Бу баслав миллетлер бирлигин, халклар ара тынышлыкты эм макулласувды беркитувге каратылган.

Официаллык аьлде Россия Халкларынынъ Бирлик йылынынъ ашылувына багысланган шара Москвада, «Россия» Миллет орталыгында «Билим» ямагатынынъ ярккландырув марафоны ишинде 2026-ншы йылдынъ 5-нши февралинде озгарылды. Онда Россиядынъ 190-нан артык халклары эм шет элдер коьнеклери, элимиздинъ 89 регионларыннан, соннынъ ишинде Дагестан Республикасыннан да, 4 мыннан артык аьдемлер катнастылар.

Йыйылганлар алдында шыгып соьйлевинде РФ Президенти Владимир Путин Россия онынъ сырасына киретаган халкларга сый этув негизинде туьзилгенин белгиледи. Онынъ айтувы ман, Россияга киретаган халклар маданиятына, аьдетлерине эм анъ-акыл баалыкларына уьйкен сый этув деген бас орында турган. Соннынъ ушин де оьмирлер узагында бу баалыклар баьри халклары ушин ортак болганлар.

Путин халктынъ бирлесувининъ тарих уьлгилерин белгилеп айтты: Россияда авыр 1598-1613-нши йыллардагы политикалык, экономикалык эм социаллык кризис заманда халктынъ Москвада эм ортак патшалыкты коршалавга турган, Поволжье ериннен ополченецлер шет элдер шапкынлыгынан босатув ушин бас калага карап йолланганлар. Сондай бирлик Наполеоннынъ эм Гитлердинъ шапкынлык этув йылларында да орын тапты.

Алиги туьзилген аьллер мен байланыста В.Путин булай деди: «Сол зат буьгуьн де орын табады: фронтта, СВО еринде бизим аьскершилер, бизим баьтирлер, миллетлигинер, динининъ туьррилигине карамастан, бири-бирисине «Аданас» деп айтадылар. Эм бу заттынъ уьйкен маьнелиги бар. Сол зат тувыл ма бизим енъилмес бирлигимизди шайытлайтаганы!? Бу – аян акыйкат, энъ туьрли тармакларда бизим етисуьвлеримиздинъ эм енъуьвлеримиздинъ негизинде орынласкан зат. Халклар ара шынты бирликтинъ, аьскершилик кардашлыктынъ яркын уьлгисин коьрсетдилер СВО барысында бизим баьтирлер – аьскершилер эм офицерлер». «Олар бирге Россия ушин куьреске йолландылар, согыс урысларында биз баьримиз – бир халк экенин шайытлайдылар», – деп белгиледи Оьр Главнокомандующий.

Согыс спецоперациясы бизим элимиздинъ миллетлер ара, конфессиялар ара берк бирлигимиздинъ айырым согыс-стратегиялык маьнелигин белгиледи эм шайытлайды. Биз коьремиз: СВО еринде россияны аьскершилерининъ сырасында туьрли миллетли эр йигитлер болганы – ол, коллективлик Куьнбатар эсаплагандай, осаллык тувыл, ол – бизим куьшимиз эм артыклыгымыз.

Алдын да, 2025-нши йылдынъ 19-ншы декабринде, Тувра линия барысында Путин солай ок 2026-ншы йылды Россия Халкларынынъ Бирлик йылы эсабында озаягы ман байланыста токтасканы акында ойлары ман боьлисип, булай деген: «Бизди не зат бирлестиреди – Россия Федерациясынынъ баьри халкларынынъ аьдеттеги ортак баалыклары. Ол бу куьнлерде согыс спецоперациясын озгарувдынъ барысында боьтен де маьнели, анълавлы, эм биз сонны ийги коьремиз».

Бирлик йылынынъ маьнели кесеги болар 2025-нши йылдынъ 4-нши ноябринде – Халк Бирлигининъ куьнинде Россия Президентининъ указлары ман токтастырылган эки янъы патшалык байрамлары.

2026-ншы йылдан алып янъы байрамлар токтастырылган: биринчиси – Россия Федерациясынынъ аз санлы ерли халкларынынъ куьни. Ол йыл сайын 30-ншы апрельде белгиленек. Ол куьн босына сайланып алынмаган: 1999-ншы йыл сол куьн «РФ-нынъ аз санлы ерли халклар ихтыярларынынъ гарантиялары акында» деген федераллык закон кабыл этилинип алынган. Байрам бу халклардынъ аьдеттеги яшав кебин, каьрлейтаган ислерин, хозяйстволык аьрекетин эм айырымлыгы бар маданиятын саклавага каратылган.

Экинши байрам – 8-нши сентябрьде, шаир Расул Гамзатовтынъ тувган куьнинде Россия Федерациясынынъ халк тиллерининъ куьни белгиленек. Онынъ бас мырады – элимиздинъ тил туьррилигин яклап эм колтыклав, ана тиллерин кенъ йыйлдырув эм оьрметлев.

Россия Халклар Бирлигининъ йылында эстеликли эм озгеришли куьнлер де аз тувыл. Айтпага, 2026-ншы йылда орыс фольклорын эм халк акыл-ойларын йюьвшы уллы Владимир Даль тувганлы 225 йыл толаяк, «Дагестан» Этномедиахолдингтинъ «Шоьл тавысы» республикалык газетасы дунья ярыгына шыккан-

лы 95 йыллыгын белгилек. Бу эки эстеликли куьнлер, тил асабалыгынынъ маьнелигин эске салып, йылдынъ ортак темасына келисли кирестириледи.

Россия Халклар Бирлигининъ йылында меним кишкей ногай халкымда да белгиленек эстеликли куьнлер бар. Оьзлерининъ яратувшылык аьрекетин мен бар ногайымда туьрли тармакларда атлары белгили ердеслеримиз: толаяк эди быйыл 90 ясына филология илмилерининъ кандидаты Джалалдин Шихмурзаев, кенъ аьлинде белгиленек шоьл еримизде де, элимиздинъ баска муьйислеринде де зейинли ногай суьвретшимиз Сраждин Батыровтынъ эстелигине сый этув мен ол тувганлы 75 йыллыгы. Белгиледи оьзлерининъ сыйлы мерекелерин соьз усталары – Дагестаннынъ халк шаири Бийке Кулунчакова, Имаметдин Насими атындагы Халклар ара адабиятлык алтын баргысынынъ лауреаты Мурат Аvezов, «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ бас редакторы Эльмира Кожаева. Кызыл сыдыра ман киргисткенлер оьз атларын бу инсанлар коьпмиллетли элимиз – Россиядынъ тарихине.

Миллетлиги ягыннан туьрриликке карамастан, Россия халкларында усалы аьдет баалыклар да бар: коьнакуьерлик, каьжынай туьрли ис пен каьрлев, ясуьйкенге сый-оьрметлик этув. Несилден-несилге коьширилип, Россия халкларын бирлестиретаган коьплеген баалыклар орын табады: патриотизм – Тувган ерине суьйимлик, онынъ маданиятын эм аьдет-йорыкларын сакламага ниет, халклар дослыгы – туьрли миллет ваькиллерине сый этув, тынышлыкты эм тил бирликте яшамага шалысув, аьел баалыклары – онынъ тар байланыслыгы, ата-анага сый этув эм оьзиннен кишкей акында каьр шегуьв, акыл-ой баалыклар – ийгиликке ьнанув, дуьрыслык, акыйкатлык эм ызыксынув.

Йогаьрыда айтылганды ыспатлай берип, сизге мысал эсабында быйыл-

дынъ март айында элимиздинъ коьпмиллетли калаларынынъ бириси – Саратовта болып озган шара акында хабарламага суьемен. Ораза айында мунда «Дагестан» миллет-маданиятлык орталыгынынъ баславы ман коллективлик авызашув (ифтар) шарасы озгарылды. Россия Халкларынынъ Бирлик йылында оьткен бу шарада сыйлы коьнаклар арасында Поволжье мусылманларынынъ Дин управленисининъ аькимбасы муфтий Мухаддас-хазрат Бибарсов, Ямагат палатасынынъ председатели Борис Шинчук, Саратов областининъ ишки политика эм ямагат байланыслар министрининъ орынбасары Тимофей Лещенко, миллет эм ямагат организациялар етекшилер, бизнесменлер, илми, билимлендируьв, медицина, спорт эм баска тармаклар ваькиллери бар эдилер. Муфтий, авызашув шарасын уйгынлаганларга разылыгын билдирип, бу киели айында йолыгьлар, йыйыллар озгарув деген аьдетке киргенин белгилей келип, солай ок туьрли халклардынъ тарихин, аьдет-йорыкларын эм маданиятын уьйренуьвдинъ уьйкен маьнелиги барын айтты.

Тагы да бир шара акында билдирейим. Янъыларда басында Савлык саклав оьрленуьвининъ Миллет фонды РФ Ямагат палатасындагы донорлык кан бойынша Координационлык совети мен, Федераллык медико-биологиялык агентствосы эм «Российский Красный крест» ортакроссиялык ямагат организациясы ман биргелесте «Код донора. Единство народов России» Савлайроссиялык акциясы озгарылып басланганы билдирилди. Бу акция – уьйкен оьлшемли эсабында оьткерилетаган бесинши проект, ол – быйылдынъ билдирилген тематикасы ман кан донорствосынынъ оьрленуьвин бирлестиретаган шара. Онынъ мырады – тек кериде кан болганын толыстырув тувыл, ол туьрли миллетли, туьрли маданиятлы, кеспили аьдемлерди бирлестиретаган ортак баалык – аьдем яшавын саклав, оьлимнен куткарувга онълав.

«Куьш бирлиги – туьрли халклар донорлары» шаькурувы астында оьткен кезекли донорлык акциясынынъ катнасуьшылары болдылар, айтпага, «Поволжский институт управления имени Столыпина» йогаьры окув ошагынынъ студентлери – туьрли халклар ваькиллери. Каладынъ донорлык орталыгынынъ бас врачы, медицина илмилерининъ докторы, профессор Алексей Данилов, сондай шаралардынъ маьнелигин белгилей келип, яслар ман йолыгысуьвунда булай деди: «Биз маданиятлар туьррилигин, бир мырат – юьвгыньа ярдамласув ушин миллетлер бирлесетаганын аян коьрдик».

Россия Халкларынынъ Бирлик йылын озгарув толерантность эм миллетлер ара аьллесуьв маданиятынынъ оьрленуьвине, балаларда тарихке эм маданиятка кызыксынуды кеплевге, коьпмиллетли Россия ушин оьктемлик сезимин тербиялавага себеплигин тийгистеди.

Бирге бу йылда дослык эм бирлик аьлинде оьмир суьрейик! Россия куьши – онынъ халкларында! Уьстимиздеги 2026-ншы йыл бизим асабалыгымыз ушин оьктемлик йылы эсабында озсын!

ЛЮБОВЬ УРАЗАЕВА,

Россия Журналистлер Союзынынъ агзасы.

Кус канатлы коьнъилинде куьннинъ нуры яйнаган

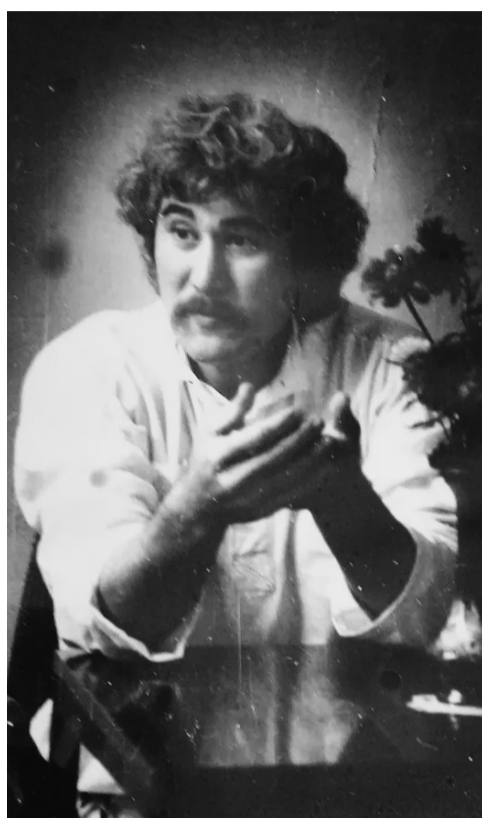
Янъыларда Москва каласында Куьнтувар халкларынынъ саниятынынъ патшалык музейинде Россия художниклер союзынынъ агзасы, этнограф, фольклорист, хореограф, «Айланай» ансамблининъ туьзуьшиси Сраждин Батыров тувганлы 75 йылыгына багысланып, «Одинокый странник. Живопись Сраждина Батырова (1951–1992)» деп аталган картиналар выставкасы ашылды. Залларда П.С.Гамзатова атындагы Дагестан саниятлар музейиннен, А.Тахо-Годи атындагы ДР Миллет музейиннен эм С.Батыров атындагы балалар саният мектебиннен, баьриси 35 картина коьрсетилген. Выставкада тагы да 2021-нши йыл П.С.Гамзатова атындагы саниятлар музейи мен шыгарылган «Сраждин Батыров. Путь кочевника» буклети де коьрсетилди. Онынъ кирис соьзининъ авторы белгили дагестан искусствоведа, ДР ат казанган маданият куллыкшысы Татьяна Павловна Петенина (яткан ери еннетли болсын) эди. Ол – Сраждин Батыровтынъ асабалыгын саклауда эм тергевде уьйкен куллык эткен аьдем. Солай ок выставкага деп Дагестан саниятлар музейи сувенирлер азирлеген.

Венисажды ашайтып, Патшалык Куьнтувар музейининъ генераллык директорынынъ орынбасары Илья Зайцев С.Батыровтынъ яратувшылыгынынъ коьп яклылыгын белгиледи. П.С.Гамзатова атындагы Дагестан Саниятлар музейининъ директоры Салихат Гамзатова ногай суьвретишинъ, онынъ халкына уллы суьйими акында йылуулык пан айтты. Искусствовед, Россия художестволар академиясынынъ ваькили Татьяна Бойцова суьвретиши С.Батыровтынъ аьлемет касиетлерин белгиледи. Солай ок выставкадынъ ашылувына багысланган шарада С.Батыровтынъ тул хатыны Аклия Шадмуратова, РФ Журналистлер союзынынъ агзасы, «Элгезер» китабининъ авторы Елена Жукова, Москвада Ногай ямагатлыгынынъ етекшиси Рашид Акказиев эм бу сыдыралардынъ авторы С.Батыров атындагы саниятлар мектебининъ окытувшысы, ДР ат казанган маданият куллыкшысы, художник Алтынбийке Акбердиева шыгып соьйледи.

Шара бек йылы аьлде озды. Выставка ашылувы барысында Эльмурза Янакаев бурынгы саз алат кыл-кобызда ойнады, онынъ ногай сазы бу куьн Куьнтувар Музейинде болган аьр бир ногайдынъ янына етти, халкынынъ аьвелгиси, аьлигиси эм келеектегиси акында ойлаттырды. Яс йырлашы Абуддин Нурлубаев домбырада ойнап, ногай йырлар йырады. Мен озим де, бос заманым болып калса, Абуддин Нурлубаевтинъ аньгына эм Салимет Майлыбаевадынъ соьзлерине язылган «Сарайшык» деген йырды тынълайман. Бу йыр – янынъ сызлавы, эндигиден арман янъылыслар йибермеске, аьлиги заманда колымызда барды сакламага, бир-биримизден узак турганьмызга карамастан, бирге болмага, анъ баалыкларды, маданиятты, аьдетлерди сакламага шакырув болады.

Венера Керейтова, Солтанат Аджиева, Диана Тенгизова, Кадрия Беккишиева, йыйылганларга ногай миллет кийимлерин кийип коьрсетилер. Оларга гуьл байламларын С.Батыров атындагы саниятлар мектебининъ выпускниги, Ногай ямагатшылыгынынъ ваькили Джалил Оразбаев савкатлады.

Айтып озайык, Солтанат Аджиева Москва каласындагы выставкага «Айланай» ансамблининъ костюмлерин озби коьликте айдап элтеген. Костюмлерди выставкага аькетуьв мен байланыслы маслагатты

РФ Журналистлер союзынынъ агзасы Елена Жукова берген.

«Ялгыз Элгезер» выставкадынъ ашылувы баьри йыйылганларга байрам болды. Бугуьнги конаклар бир-бириннен айырмага суьймедилер, оларды Сраждиннинъ яны уьйкен суьйиниш пен биргелестирди.

Муннан бир йыл артта Салихат Расуловна Гамзатова ногай суьвретишинъ выставкасын озгарув бойынша Куьнтувар халкларынынъ саниятлар патшалык музейининъ етекшилевине тилек салган эм онынъ картиналары ман презентациясын йиберген эди. Бу ой-ниет Куьнтувар музейининъ етекшилеви мен коьтергишленди. Шара П.С.Гамзатова атындагы саниятлар музейининъ 2026-ншы йылга планына киргизилди. «Аьел» миллет проектине келили, выставкады карыж яктан колтыклав ДР Маданият министрствосы ман толтырылды.

Коьп йыллар узагына П.С.Гамзатова атындагы Дагестан Саниятлар музейи эм Ногай район администрациясы Сраждин Батыровтынъ яратувшылыгын таралтув бойынша уьйкен куллык этип келедилер.

Сраждин Батыров дуньядан кешкенли бир йыл оьткеннен сонъ, 1993-нши йылда онынъ суьвретишининъ бир кесеги реставрация этилер уьшин Дагестан Саниятлар музейине еткерилди. Костюмлердинъ эскизлери, графика эм живопись суьвретиши Татьяна Павловна Петенинага берилген, ол болса, Сраждиннинъ яратувшылыгын тергей келе, онынъ акында коьп макалалар язган. Оны ман таныскан куьннен алып, биз байланысты коьп йыллар узбегенмиз.

Татьяна Павловна шынтылайын Дагестан халкын суьбетаган эди. Онынъ аьдетлерине сукланатаган эди. Ога бек яраган халк пан аьлеспеге. Татьяна Петенина Дагестан хатынлардынъ каьмбиллигин, шыдамлыгын неше де белгилеген. «Боьтен де куьшли мен ногай халкын суьемен», – деп куьлемсиреп айтатаган эди ол.

Сраждин Батыровтынъ картиналарынынъ выставкалары 1992-нши йылдан алып оьтдилер. Олардынъ бириси – «Элгезер», мунда живопись бойынша –59, графика бойынша – 9 эм костюмлер эскизлери бойынша 35 ис коьрсетилген.

ДР Маданият министрствосынынъ коьтергишлеви мен П.С.Гамзатова атын-

дагы музейининъ, А.Тахо-Годи атындагы миллет музейининъ эм Ногай район администрациясынынъ биргелес иси аркалы «Декоративно-прикладное искусство ногайцев. Войлок» деген выставка ашылды. Мен йыйнаган, йьрманшы оьмирдинъ 60-ншы эм 90-ншы йыллары деп белгиленген, 36 кийгизли коллекциясын Карагас, Куьнбатар, Нариман, Кумлы, Терекли-Мектеб, Выше-Таловка, Огузер, Сары- Су авылларында яшаган уста кыскажылар азирлегенлер. Бу выставкада Сраждин Батыровтынъ картиналары да бар эди. Ногайлардынъ декоративли-прикладной саниятынынъ выставкасы халкьмыздынъ маданият яшавында яркын озгерис болды.

Эстеликли озгерис болды «Золотой кочевник» деген выставкасы да, мунда С.Батыровтан озге баска ногай художниклердинъ де яратувшылыгы коьрсетилген эди. Белгиленген выставка I Халклар ара «Ногай Эл» Ногай миллет маданият фестивалининъ ашылувына багысланган эди.

Белгилев керек, ногай суьвретиши озби аман заманда, Дагестан Саниятлар музейининъ алдынгы директоры Патимат Саидовна Гамзатова (яткан ери еннетли болсын) онынъ 21 картинасын алган.

Йыллар озды. Сраждин Батыров тувганлы 60 йыл болувына багысланып,

П.С.Гамзатова атындагы Дагестан Саниятлар музейининъ куллыкшылары эм Ногай район администрациясы биргелесип, Терекли-Мектеб эм Выше-Таловка авылларында выставкалар уйгынадылар.

2021-нши йыл ДР Маданият министрствосынынъ коьтергишлеви мен С.Батыров тувганлы 70 йыл толувына багысланып, Дагестан Художниклер союзынынъ выставкалар залында «Батыров. Сын степи» деп аталган выставка озды. Мунда П.С.Гамзатова атындагы Дагестан Саниятлар музейиннен, Терекли-Мектеб авылындагы А.Тахо-Годи атындагы миллет музейининъ филиалыннан эм С.Батыров атындагы саниятлар мектебиннен аькеленип, баьриси 150 иси коьрсетилди.

Студент йылларымда С.Батыровтынъ суьвретишининъ биринши кере 1975-нши йылда Дагестан Художниклер союзынынъ выставкалар залында коьрип, ол ногай суьврети ясавынынъ баславшысы экенин анълайтаган эдим. Онынъ суьвретишинде – шоьл эм бай маданиятлы халк. Дагестан Художниклер союзынынъ председатели Хайрулла Магомедович Курбанов сол йылларда яс ногай суьвретишининъ зейинлигин, усталыгын эм ойларынынъ теренлигин белгилейтаган эди. Миллет тема-

сы С.Батыровтынъ яратувшылыгында алдышы эди. Ол тек озининъ халкынынъ тувыл, Кавказдынъ, Россиядынъ эм баска элдердинъ маданияты ман тарихин тергеген. Онынъ китапханасында Индия, Япония, Китай, Монголия, Европа акында китаплер тапага боляк эди. Ол аьдемлерди бек суьйген эм оларга дайым ашык болган. Ногай суьвретиши аьдемлерди бир де миллетлерге боьлмеген. Онынъ дослары сырасында аварлар, казахлар, каракалпаklar, белоруслар, орыслар, мышыгызлар, кабардинлер, индуслар эм коьп баскалар болган. Аьллесе келип, Сраждин олардынъ тарихи, маданияты ман кызыксынган эм баска халклар акында оз билими мен касындагыларды сукландырган.

Сраждин дуньядан кешкен сонъ, биз, онынъ дослары эм ис йолдаслары Выше-Таловка авылыннан суьвретишининъ картиналарын эм эскизлерин Терекли-Мектеб авылына аькеттик. Олар бек осал аьлде эдилер. Коьп картиналары реставрацияда керексингенлер. Озган йыллар ишинде онынъ 7 картинасы президент грантынынъ амаллары аркалы, 2 картинасы Аклия Шадмурадованынъ, 2 картинасы Ногай район администрациясынынъ куьш салувы ман реставрация этилген. Коьп картиналары этилинмей калганлар.

2020-ншы йыл мен алдынгы Ногай район аькимбасы Мухтарбий Аджековка тилек салган сонъ, суьвретишининъ калган картиналарын реставрация этпеге карыж шыгарылган. Соны ман С.Батыров атындагы саниятлар мектебиндеги коллекциядан акварель, живопись, книжная графика 2021-нши йыл суьвретишининъ Махачкалада боляк выставкасына азир эди.

Сраждин Батыровтынъ картиналары – баалы асабалык, олар коьп йыллар эм оьмирлер келеек несиллердинъ эсине ногай халкынынъ тарихи, маданияты, санияты акында салып тураж. Выставка Россиядынъ Халклар Бирлик йылында озгарылувы да босына тувыл болар. Ол бизим элимиз Россияда аьр бир халктынъ маданияты коршалав астында экенин белгилейди.

Ногай халкы дагестан реставраторы Мухтар Гаджиннаевке С.Батыровтынъ картиналарын янъыртув бойынша эткен уллы куллыгы уьшин уьйкен разылыгын билдиреди.

П.С.Гамзатова атындагы музейининъ директоры Салихат Гамзатовага эм онынъ ис коллективине ногай суьвретишининъ яратувшылыгы бойынша эткен куллыгы уьшин ак юректен уьйкен савболсыньмызды айтамыз. Биз Куьнтувар Музейининъ етекшилевине С.Батыровтынъ «Ялгыз Элгезер» выставкасын озгарууда коьтергишлев эткенлери уьшин бек разьмыз.

Аваслыгы болган аьр биревди уьстимиздеги 2026-ншы йылдынъ тамбыз айынынъ 14-нши куьнине дейим Куьнтувар Патшалык музейинде озаяк «Ялгыз Элгезер» выставкасына шакырамыз.

С.Батыровтынъ «Ялгыз Элгезер» деп аталып, янъыларда ашылган выставкасы акында макаламды тамамлай келип, Сраждиннинъ яркын эстелиги эсимизде экенин белгилегим келеди. Оны ман бирге ногай халкы, дослары, бирге ислеген йолдаслары, олар суьвретишининъ акында эсти саклайдылар.

АЛТЫНБЙКЕ АКБЕРДИЕВА, художник-педагог, ДР ат казанган маданият куллыкшысы.

Суьвретишлерде: С.Батыров; белгили ногай домбырашы Таьтлхан Аьубекеровадынъ портрети.

БАСПА ШЫГАРМАСЫ

Аыр кайсы бала да «Лашын» ман таныс болсын

«Халкымыздынъ – келеектегиси онынъ тилинде» сол союздинъ бек уйкен эм терен маънеси бар. Халк – халк деп саналады, эгер онынъ ана тили, маданияты, санияты бар болса. А сол затлардынъ болувына биз озьимиз, аыр кайсы миллет ваъкили, озьси себеп этеди.

Альиги заман. Булай карасак, ийги яшав бардырмага баъри онъайлыклар да бар, ама тилимизди йойытув маъселемиз де йок тувыл.

Ногай тилинде баспаланатаган газета, журналлар сол ниет пен тилди саклав ушын баъри куъшин де салады. Оларды саклавга да амаллар керек болады, олай дегеним, баспа изданиелерге язылув заманы (подписка) келгенде кыйналамыз, ама бизди колтыклайтаганлар саны да аз тувыл. Буьгуьн мен озьимнинъ разьылыгьмды оларга билдирмеге сьуемен – Ханты-Мансийский автономлы округында ис аьрекет бардырып, элимиз-

динъ туьрли тармакларында оьрленуьвге куъш салагаан ердеслеримиз Тимур Аракчиевке, Темирлан Шандиевке эм коьплеген баскаларга. Бу йигитлеримиздинъ куъш салуву ман ногай тилимизде «Лашын» журналымыз сырт якларга да етип, балаларды суьйинтеди, олардынъ уьстинликлери акында да язамыз. Балаларды кувандырув деген тувыл ма саваплык...

Журналымызга язылув юргенде салдарлы коьмекти Ногай районымыздынъ ис коллективлери де этедилер, аыр бирисине муьсируьвли савболсынымызды билдиремиз, эткен ийгилигиниз, тилди саклавга коьсканынъыз, мынъ кабатлы яхшылык болып кайтсын.

Тилимиз болса, биз Ногай атлы миллет те болармыз.

ЗУХРА КУЛТАЕВА,

«Лашын» балалар уьшин журналынынъ куллыкшысы.

АК ХАЛАТЛЫЛАРГА

Аьдем эм онынъ савлыгы уьшин

мен Ногай ЦРБ бас врачы Фаризат Межитовага да мунда билимли ис сьуер бир ниетли коллектив эм авырувлыларга эмленуьвге баъри де керекли аьлдерди туьзгени, ЦРБ азбарында сондай да ыспайы бав экени уьшин уйкен разьылык соьзлеримди айтаман.

Сондай ийги соьзлерге Ногай район поликлиникасыннынъ заведующийи Мадина Арсланова да тийисли, ол аьр заман да мен мунда келсем, бир де йигеримди йыкпай, колдан келген ярдамын аямайды.

Олар ман бирге бу ерде участок педиатры Альмира Тангатаровага, участок терапевтимиз Сафира Аджиевага да разьылыгьмды каратаман. Олар исслерине бек, озьлерининъ врачантына алал специалистлер. Врач-онколог Маржанат Теминова меним аьптем Насевге ийги карав береди.

Солай ок врач-терапевт Кумисхан Сабутова, врач-психиатр Юпархан Нурлубаева, врач-невролог Анжела Отемова акында да коьп йылы соьзлер айтапага боламан.

Айтылган врачлардынъ, медиклердинъ барисине де, сав Ногай ЦРБ ис коллективине берк ден савлыкты, алдыда уйкен ис уьстинликлерди эм наьсипти йорайман. Алла сизге эм эткен кыйынынъызга разьы болсын!

С.АДЖИКОВА,

Терекли-Мектеб авыл яшавшысы.

Суьвретте: *Ногай ЦРБ-нынъ балалар больгисининъ заведующийи Т.Шомарова ис йолдасларынынъ бир куьби мен.*

Бизим дуньямыз ийги аьдемлердинъ юрек йылувлыгы эм юмартлыгы ман оьмирли деп айтпага сьуемен.

Меним унык кызым Миланады каты авырувы ман Кисловодск каладан Терекли-Мектебке, Ногай район орталык больница-сына аькелген эдилер. Сонда бизди балалар больгисининъ етекшиси, сулыплы эм аьбрайлы врач-педиатр Тотана Абуевна Шомарова яны авырып, хош коьрип йойлыкты. Ол озь ягынан тийисли анализлерди бердиртип, баъри керекли тергевлерди де оьткерип, унык кызыма тийисли эмлев йорыгын язып, колдыннан келген уйкен коьмегин этти. Балалар больгисинде Милана эки юма ятып эмленди. Сол заман кесегинде Тотана Абуевна куьн сайын ога келип, оны тергеп, аьлин билип турды.

Бу врач Ногай ЦРБ коллективинде озьининъ куллыгына мукаятлыгы, балаларга суьйимлиги, уйкен аьдемшилиги мен белгиле. Ол 1983-нши йылда Дагестан медицина институты-

нынъ педиатрия больгисин окуп кутарган. 1983-84-нши йылларда РКДБ негизинде педиатрия бойынша интернатурады битирген. Соннан бери ол бир уьзилгисиз 40 йылдан артык заман Ногай ЦРБ-нынъ балалар больгисин басшылап келеди. Тотана Абуевнага 2004-нши йылда йогары категориялы специалист-педиатр ис дережеси берилген. Ол аьр заман да озьининъ кеспи аьзирлигин арттырув уьстинде куллык этеди.

Сондай Тотана Абуевнадынъ эм балалар больгисининъ медперсоналынынъ эм техперсоналынынъ ийги каравы ман унык кызым аьруьв болды.

Буьгуьнлерде мен Тотана Шомаровадынъ коллективине, онынъ медсестралары Марина Аджиковага, Ембийке Садуевага, Фатима Батыровага, Назира Аблезовага, Камилия Янгишьевага, Земфира Мамутовага, баъри де мундагы санитаркаларга юрек разьылыгьмды билдиремен.

Бу зат пан байланыста

Казбек

(повесть)

Бийке КУЛУНЧАКОВА

(Басы 9-ншы, 11-нши, 12-нши, 14-нши, 16-ншы номерлерде)

Эсине бир зат туьскенлей, Ильяс Керимович ыздагы партага карады:

– Ярасынъыз аьли, кол алып.

Казбек колын биринши болып тутты. Рашидхан кызара берип, онынъ колын кысты.

– Экинши кере, – деп куьлемсиреди акырын Бейтулла.

Яслар ман савболласып, Ильяс Керимович шыгып кетти. Онынъ артыннан шавшувласып, окувшылар да шыгып басладылар. Ынжыбийке коьзлерининъ астыннан Казбекке карады. Яс Сыйлыхан ман соьйлей эди. Кыймасын куьтип турган Зухра ялгыз кетпеге асыкты. Элемейтаган кедеге ашув этип, Ынжыбийке Рашидханга бир сылтав ман янасты. Суьвк явап кайтарып, кенъ явырынлы яс та эсикке карап юрди.

Кеширип болсанъ, кешир мени

Казбек Сыйлыхан ман школадынъ азбарына шыкканда, каранъа туьскен эди. Яслар эректре шугыл юрисли Зухрады сездилер.

– Мен артыннан ювырып етейим эм бизим уьйдинъ янынъда соьз бен аьвликтирермен. Ога дейим сен бизге янаспага уьлгирерсинъ, – деп, кыз кыймасынынъ артыннан ювырды. Еткен сонъ, Зухрага бир затлар айта эди. Сыйлыхан уьйининъ янынъда кызлар токтадылар. Зухрады кыймасы, сумкасыннан бир зат шыгарып, аьвликтире эди. Юьвкта Казбекти сезип:

– Кой, энди кайт. Меним соьзим сав кеше де кутылмас. Маманъ карап калгандыр, – деди Сыйлыхан, азбарыннынъ эсигин ашып.

Юреягып, кыз артыннан бирев келгенин сездиди. Басын суьймей бурды – эм Казбекти коьрип, юрисин шугыллатты. Кыз озьининъ атын эки-уьш кере эситсе де, токтамай эди. Анъсыздан Казбек кыздынъ алдына шыкты эм коьлыннан ыслады.

– Зухра, тынъла мени! Мен сага баьрин де анълагарман, – деп кедеге ялынышып карады. Болса да, Зухрадынъ коьзлери юмсаймадылар.

– Мен баьрин де кеше анълап биткенмен. Йок, Казбек, сени Ынжыбийкеге куьнлемеймен. Баска зат меним юрегиме тиеди. Бир ай таза дослык арамызда болса да, сен кеше мени сатып, таньмаган кисидей болдынъ, – деди кыз, алдыга адымлап.

Казбек янынъда юре эди. Ол явап кайтармага алгасамагандай коьринеди.

– Мен Ынжыбийкеге алданып калдым, – деди яс акырын.

– Алданганда не яманлык бар. Мен Ынжыбийкединъ куьндеси тувыл ша, биювге шакырмага боляк эдинъ, – деп Зухра коьгем туьсли коьзлерин тоьмен каратты. Сонъ тынъсын авыр алды. – Сага ол шынты юректен ярайтаган болса, мен куьзеленмеекпе эдим?

Кыздынъ соьзлерин эситкен яс мунъайгандай бола эди. Сонъ тартына берип, соьйледи.

– Меним баъри куьнам тек бир сонда. Ынжыбийкеди бир кешеден артыкка яратып болмадым. Не уьшин экенин озьим анъламайман, – деди Казбек, ояларын ашык айтпай.

Зухрадынъ йинъишке каслары коьтерилдилер. Онынъ аьжейипсингенин коьрип, кедеге не айтагын да билмеди. «Мага селекеси келе болар. Сенинъ оннан не еринъ артык деп куьледир ишиннен», – деген ой ястынъ коьнълин бузады.

Белки, Зухрага тиклеп караган болса, Казбек баска зат сезеек эди. Кыздынъ йылтын кара юзи, шыкка шомылган шешекейдей, ясарган. Коьгем туьсли коьзлери, куьн нурын урлагандай болып, шагаластырадылар.

«Колымнан келсе, яшавынъа елдей эсер эдим, куьн коьзине айланып, юзинъди йылы сыйпар эдим, юрегинъ бал болып ягылар эдим. Тек... Йок, сен мени суьймейсинъ», – деп кыз ишиннен куьрсинеди.

– Зухра, сеннен бир зат сорар эдим, ашув-

ланмасанъ, – деди Казбек, кыздынъ яс бетине куьзеленип карап. Сорав нединъ акында болагын билмесе де, Зухра кызарды. Белки, кызды ястынъ тувра каравы уялткандыр яде озь ояларыннан корккан болар.

– Сен бу куьнге дейим бир кедеди сама яраткансынъма?

Зухра я ашувланагын, я суьйинегин билмей калды. Сонъ бираз ойланып, соравга сорав берди.

– А сен кайтип ойлайсынъ?

Казбек кызга тувра карады.

– Мага коьре, биревди де яратпайсынъ, – деди ол, ишиннен баскаша ойланып. Кыз явап кайтармага алгасамады. Казбек, юреги телегип, Зухрадан коьзин айырмай эди. Ама кыздынъ коьгем туьсли коьзлери тоьмен караганлар.

– Янъылысасынъ, Казбек. Быйыл бирев меним ояларыма, туьслериме аялак тез кирди. Кувайым десем де, куьвип болмайман. Билмеймен, кайтип аталады олай зат: суьйим ме яде болса, заман ман таяк сезим ме? – Озь соьзлериннен уялып, кыз юзин баска якка бурды.

Уйкен суьйиништен Казбек алдыдагы теректи кушакламага аз калды. Сол ара эсине Ынжыбийке де туьсип кетти. Болса да, Казбек энди юреги янъылыспаягын сезе эди. Ама коьп кетпей, ястынъ юзи мунъайды.

– Белки, сен ол кедеди аяй боларсынъ танъ кылыгынъ ман. Аяв суьйимнинъ досы тувыл, – деди ол, шекленуьвиннен тез босанмага алгасап.

– Оны меннен баскалар да аяйдылар. А мен... меним ол аьдем уьшин яным авырылды, – деп, Зухра бирден яска тувра карады. Казбек, онынъ таза коьзлеринде шомылгандай болып, куьзеленди.

– Зухра, кешир мени, кеширип болсанъ. Мен сенинъ коьзлеринъе карамага базынмайман. Олардынъ тазалыгын кирлемеге коркаман, анълайсынъма? Сендей кыз мени суьйсе, озьимди энъ де наьсиплиге сайырман, – дейди Казбек, кызгылт калын эринлери мен сыбырдап, ама Зухра баьрин де эсите эди.

– Айтпа бир зат та, Казбек. Мен баьрин де анъладым. Соьзсиз, антсыз суьй, – деп, Зухрадынъ тынык сеси калтырады. Сонъ кыз ян-ягына каранып, бармакларын акырын босатты. Уьндемей калган яс суьйген коьзлери мен карай эди.

– Сен мени не заманда да алал досынъа санамага боласынъ. Ынанасынъма мага? – деди кыз, эрек тая берип. Казбек куьлемсиреп, басын булгады. Сол заман койы кара кекели бийик манълайына куйылды. Кыздынъ бирден янасып, сол шашларды озьинше туьзеткиси келди. Ама ойыннан коркып, колларын артына ясырды эм яс пан эректен савболласты.

Зухрадынъ белбав мен тартып буьвльган кызыл плащы, нар камыстай, бийик бойына, ак шелтек явлыккан коьринетаган кара шашларына, йинъишке касларына, толы пискен эринлерине, бираз ялпак ногай бурнына, узьин таралган койы кирпичклерине Казбек суькланып карай эди.

Ыргаклыды муттынъма?

Куьзги байрамга санавлы куьнлер калган эдилер. Оныншы класстынъ окувшылары плакатлар язбага, школады ярасыкламага коьмек этип басладылар. Баьриннен де артык Казбек шалыса эди. Яслар тувыл да, окутувшылар да соны куьзеленип сездилер.

– Ильяс Керимович, сенинъ Казбегинъ аьдем таньмастай, ийги болып баслады. Дерислерин аьзирлейди, перемена болса, кеделер мен плакатлар язады, оьктемсип соьйлевин де койыпты, – деди бир йол Оьтебийке Сейпуллаевна окутувшылар ял алатаган больмеде.

(Ызы боляк).

Куыш сынав байрамы

Енъуьв куыниннен сонъ, Ногай район орталыгы Терекли-Мектеб авылында элимиздинъ туьрли регионларында яшаган халкымыздынъ ваькиллерин IV Савлайногайлык «классический и народный жим лежа» бойынша «Ногай баьтирлер» деп аталган турнири йыйнады. Базласларда Ставрополь крайыннан, Шешен Республикасыннан, Ногай районнынъ авылларынынъ, Дагестаннынъ туьрли районларынынъ 14 ясыннан алып 55 ясына дейим эр кисилер катнастылар. Шарады спорт устасы Ваис Алибий улы Аджигеримов Ногай район яшавшыларынынъ коьтергишлеви мен уйгынлады.

Биринши кере «Ногай баьтирлер» Савлайногайлык «классический и народный жим лежа» спорт кеби бойынша турнири Ставрополь крайнынъ Коясыл авылында 2025-нши йылдынъ февраль айында озган, экинши кере ногай палванлары Шешен Республикасыннынъ Каршыга авылында йыйналганлар. Оннан сонъ оларды Ыргаклы авылында хош коьргенлер, аьли болса конакусьюер кеьв Ногай шоьли йолыгыш туры, энди ги йол белгиленген турнир Нефтекум районнынъ Новкус-Артезиан авылында озгарылаьк.

Савлайногайлык турнирининъ ашылувында

йыйылганларга каратылган коьнъилди коьтерген эм енъуьвлерге даьвлендирген соьзлерин уйгынлав комитет председатели Ваис Аджигеримов, Терекли-Мектеб авыл аькимбасы Марат Кулунчаков, Ногай район имамлар советининъ председатели Мухтар Мусаев, международный классыннынъ спорт устасы Эльдар Эполов, Шешен Республикасыннан келген конак Дауд Еракаев айттылар.

Ваис Аджигеримов баьри конакларды, катнасушыларды, каравшыларды хошлап, сосындай шараларда катнаскан ясларымыз куьннен-куьнге, йылдан-йылга куыш-куватлы эм тыпак бола беретаганын белгиледи.

Мухтар Мусаев яслардынъ спортка кызыксынунъынъ обьстирген аьдемлер уьйкен савап казанатаганын билдирди, неге десе ол тек ден савлыкты беркитип калмай, ясларды коьп баьлелерден саклайтаганын белгиледи.

Бизим ногай халкында спорттынъ туьрли кеплеринде чемпионлары, солардынъ арасында бокс бойынша олимпийский чемпионы, эркин куьрес бойынша Европа чемпионы бар экенин белгилеп, «классический и народный жим лежа» спорт кебинде де чемпионлар болар деген уьйкен сенимин Дауд Еракаев этти.

Бу куьн ногай ясларга карап куванаганы ман Эльдар Эполов боьлишти.

Оннынъ соьзлери мен, мунда ногайлардынъ куватлы деген яслары йыйналган, тек озган йыл биринши кере белгиленген спорт бойынша Савлайногайлык турнири обьткен эм сол кыска заман ишинде заьлимдей уьстинликлерге етисилген, айтпага, яслар сырасында спорт усталары, международный классыннынъ спорт усталары шыкканлар.

Мине базласлар басланды, сукландырган ногайдынъ эр йигитлери оз куьшлерин сынадылар. Элбетте, куыш-куватлы, юреклерди обьстирген йигитлеримиз аз тувыл экен, солар да бу куьн Ногай районнынъ йыйналып, куьшли юьвкласуьва эм тыпакласуьва аьли де бир аьыт эттилер. Баз-

ласларга келген конакларды конакбайлар уьйкен сый ман йолыктылар, озьлерин тап юьвк кардашларына келгендей этип сезсинлер деп, яхшы шалыстылар.

Турнир катнасушыларына международный класслы спорт устасы Эльдар Эполов белги берди. Мунда спорт мастерлери Джамаладин Шангереев, Фарид Тилеков, Ислам Аджимуратов, Даниил Добров эм коьп баскалар ортакшыладылар. Ногай баьтирлери сырасында 190 килограммлы темирди коьтергенлер де болдылар. Олардынъ энъ де яс дегени 14 ясында эди, ол баргылы орынларды казанмаса да, мундай уьйкен шарада катнасуьвы ман уьстинликке этти.

Эндиги оннынъ эм сондай баска йигитлердинъ юрегинде кызыксынунъ оты январ деген сенимин уйгынлавышылар этедилер. Базласлар сырагылары бойынша Ногай район ортак командасы биринши орынды казанды. Экинши орынга Ставрополь крайнынъ йигитлери, уьшинши орынга Шешен Республикасыннан келген яслар тийисли болдылар.

Бу куьнги Савлайногайлык турнири уьйкен байрам аьлде озды, мунда атабабаларымыздынъ уллылыгы, аьлиги ногай спортсменлер акында айтылды. Орынларды бийлеген командаларга акшалай баргылар, баалы савкатлар, чемпион белбавлары, Сый грамоталары тапшырылды. Бу байрамга айланган базласлар коьпке дейим оннынъ катнасушыларынынъ эм каравшыларынынъ эсинде сакланаягына шек йок.

Ваис Аджигеримов бу куьнги турнирди уйгынлауда карыж яктан яде кол эм соьз коьмегин эткен баьрине де уьйкен разылыгын билдирди. Солай ок ол «Спарта» фитнес залдынъ аьрекетти аркалы районнымыздынъ яслары «классический и народный жим лежа» спорт кеби мен куьшли кызыксынуп баслаганын эм оьрленуьвин белгиледи.

НУРИЯТ КОЖАЕВА.

Суьвретте: шара катнасуьвы ман уьстинликке этти.

АКЦИЯ

«Внимание - дети!»

В целях профилактики детского дорожно-транспортного травматизма, обеспечения безопасности несовершеннолетних в период школьных каникул на территории Республики Дагестан в период с 21 мая по 2 июня 2026 года проводится 2-й этап профилактической акции «Внимание, дети!»

В рамках мероприятий предусмотрено участие сотрудников Госавтоинспекции перед летними каникулами в родительских собраниях и уроках, в тематику которых будут включены вопросы предупреждения детского дорожно-транспортного травматизма.

Мероприятия будут направлены на популяризацию использования световозвращающих элементов, ремней безопасности и детских автокресел при перевозке детей, соблюдение правил дорожного движения при управлении велосипедами, электросамокатами, гироскутерами и другими современными средствами передвижения.

Уважаемые родители, убедительно просим Вас проводить с детьми профилактические и поучительные бесе-

ды – как вести себя на улице, как правильно переходить дорогу и др. Пожалуйста, пристегивайтесь ремнями безопасности в автомобиле. Не подавайте отрицательный пример детям, управляя автомобилем без ремней безопасности.

Профилактика детского дорожно-транспортного травматизма – одна из самых серьезных проблем нашего общества.

Не переставайте обучать детей навыкам безопасного поведения на дороге. Постоянно спрашивайте у детей, как они должны переходить дорогу, как должны вести себя на дороге. Говорите им регулярно, что нельзя перебежать дорогу перед едущим транспортным средством, что нельзя пересекать дорогу на велосипеде, а надо сойти с него и, взяв его за руль, передвигаться с ним по пешеходной дорожке.

Уважаемые родители, берегите жизнь и здоровье своих детей, потому что вы в ответе за них, а также за их поступки.

Юриисконсульт ОМВД России по Ногайскому району майор внутренней службы

Профилактика наркомании в подростковой и молодежной среде

Наркомания – это одно из тяжелых хронических заболеваний, которое человек выбирает себе сам, причем – осознанно. Любой наркоман думает о том, что всегда справится со своей привычкой и сможет вовремя остановиться. Но это большая ошибка, так как синдром привыкания к наркотикам очень тяжелый, и очень скоро у наркомана развивается зависимость от наркотиков – психологическая и физическая.

Основной причиной наркотической зависимости является желание повторить состояние лживой эйфории и кратковременного приподнятого настроения. Но эйфория быстро закончится, настроение дальше ухудшится и в дело вступит настоящая физическая зависимость, которая потом приведет к фатальным последствиям: тяжелые заболевания, передозировка, совершение преступлений,

тюрьма...

В основном, наркотики принимают подростки и молодежь. «Острые ощущения», «за компанию», «простое любопытство» – основные причины начала наркотической зависимости.

Нет необходимости перечислять все заболевания, которые несет с собой наркомания. Наркомания разрушает человека от корней волос до кончиков ногтей пальцев рук и ног. С момента начала употребления наркотиков шприцевые наркоманы живут от 3 до 7 лет. Средний возраст наркомана – меньше 30 лет. В случае передозировки от наркотиков, будь то это инъекции, курительные смеси, порошки или таблетки – смерть неминуема однозначно.

Табак, электронные сигареты, вейп, алкоголь, психоактивные вещества – список ненужного и опасного человеческому организму очень большой. Толь-

ко родители и другие взрослые родственники ребенка, педагоги и просто небезразличные хорошие знакомые могут повлиять на выбор подростков и молодежи – стать настоящим человеком или погубить себя уже сейчас.

Ребенок как губка, впитывает в себя все хорошее и плохое.

Дорогие родители, уделяйте больше внимания детям, любите их, говорите с ними по душам, решайте их «детские» проблемы вместе, будьте настоящими друзьями для них и вам не придется потом сожалеть об упущенном времени.

Объявление

Аттестат № 022513, выданный в 1993 году на имя Марии Шамсудиновны Джумагишиевой Терекли-Мектебской СОШ имени А.-Х.Ш.Джанибекова, считать недействительным.

К.Э.АКМУРЗАЕВА.

«ШОБЛ ТАВЫСЫ» (ГОЛОС СТЕПИ)

6+

ТОКТАСТЫРУВШЫ:

Дагестан Республикасыннынъ информация эм баспа агентствосы.
Издатель: ДР «Этномедиахолдинг «Дагестан»
ГБУ етекшиси А.М.МАГОМАЕВ,
тел. 66-00-25.
по адресу: 367018, РД, г.Махачкала, Проспект Насрудинова 1 а.
Бас редактор Э.Ю.КОЖАЕВА.

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Дагестан
Регистрационный ПИ № ТУ05 – 00405 от 15 апреля 2019 г.
Авторы несут ответственность за достоверность представленных для публикации материалов.
Рукописи не рецензируются и не возвращаются.
Время печати: 14:30 ч.

Адрес редакции:
368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49
Газета «Голос степи».
Электронный адрес: golosstepi@etnomediadag.ru
Официальный сайт газеты - www.golosstepi.ru
Индекс издания: полугодовой – ПБ 430
ЗАКАЗ№ _____

Газета выходит 48 раз в год.
Тираж – 2006 экз.
Цена – 5 рублей 00 коп.
Реклама и объявления публикуются по договорным ценам.
Газета отпечатана в типографии ООО «Феникс-Пресс» по адресу: 368430, Республика Дагестан, Шамильский район, с.Хебда, ул.Сураката Асиятилова, д.1.